

Bartabas, el centaure

París

Oscar Caballero

L'esplèndid trot dels "bartabassos".

La companyia Zingaro, 25 anys estimant els cavalls

Xiulets i palmes, com deien les cròniques de toros, per a *Dars-han*, l'últim espectacle del teatre eqüestre Zingaro presentat a Aubervilliers, a l'extrem nord-est de París, en un espai amb grades giratòries, quatre pantalles i, sens dubte, una colla de magnífics cavalls.

Allà actuarà fins al juny de 2010, commemorant el quart de segle d'existència d'aquesta *troupe* atípica, formada per

centaures, inventada per l'inclassificable Bartabas, que treu importància al seu treball creador: "Zingaro és una vida sencera, aquests 25 anys no són més que una etapa. El desafiament és sempre el mateix".

Quan es tracta de la seva vida, no hi ha dubtes: Bartabas habita una caravana, per tal de no ser mai lluny dels camerinos o, més ben dit, lluny de les cavallerisses. Vetllant per al bon son dels seus quatre-potes.

Com els cavalls, ell ja és en actiu a trenc d'alba. Disposat, com feia l'estiu de 2009, a fer les seves aparicions als jardins de les tulleries, com un acte màgic-equestre inscrit al Festival d'Estiu que París programa cada any. En aquella hora especial en què la llum trenca la nit, genet i cavall sorprenien els turistes i parisencs. Tan actors, tan exhibicionistes, cavall i genet semblaven abstrats en el seu treball

matiner. I quan ja no era nit, però tampoc matí esclatant, tornaven a esfumar-se entre els arbres.

Bartabas descriu la companyia Zingaro com un món en si mateix: "no puc concebre la idea d'agafar el metro per anar al teatre on actuo. Zingaro és un compromís, una filosofia i una política. I és així les vint-i-quatre hores del dia. Aquí vivim al ritme dels cavalls, i ja que ells no han elegit actuar, en la nostra idea del respecte mutu, els incloem en la nostra vida".

I com a Àustria, com a Jerez de la Frontera, com a Saumur, els tres punts clau d'Europa en el mapa dels cavalls artistes –sense oblidar els del *rejoneo*– els cavalls de Zingaro demostren que *equus* i *ego* sonen semblant. També, que, com qual-sevol actor que es preï, a aquests còmics quadrúpedes els agraden les carícies, els aplaudiments, l'envaniment...

El tema de *Darshan*, segons el seu creador, és “el cavall com a element del viatge. Un desplaçament físic, però també espiritual. Tot tipus de viatges. És una mica el meu *Julietta dels esperits*, com a homenatge a Fellini”.

El cinema és l'altra passió de Bartabas: “com que el teatre és efímer, l'he enllaunat”. Un llibre aniversari i vuit DVD recullen els 25 anys de Zingaro, filmats per un director de cognom predestinat, Alain Cavalier, i publicats per l'editora Actes Sud, es ven al preu de 99€.

A *Darshan*, el públic entra per les caval·lerisses; a l'espectacle hi ha músiques tradicionals de les illes Salomon, mantres, *gospel*, cants litúrgics. Però també Bach, Mozart, el Golden Gate Quartet. Les grades giren i l'espectador participa en el viatge... *Darshan* és un terme sànscrit que significa “l'aprenentatge per l'aparició”, l'espectador contempla la dansa de cavalleria al seu davant, també multiplicada en unes pantalles.

'Darshan' el nou espectacle

“*Darshan* simbolitza, realment, un viatge interior”, així ho viu la soprano francesa Natalie Dessay, que l'ha anat a veure perquè *Battuta* “em va subjugar”. “M'agradaria tenir temps per anar a veure treballar Bartabas a l'Acadèmia Equestre de Versailles. I he comprat tots els seus DVD. He d'admetre que sóc una espectadora amb autèntica passió pels cavalls. La meua filla Neima feia cursos d'equitació, i un dia ho vaig voler provar. Va ser una revelació. El meu primer galop, sobretot. El que no ha canviat és que continuo tement els cavalls: que siguin animals potents físicament i alhora psicològicament inestables i fràgils, llunàtics, m'espanta i em fascina. És com aquesta gent que hom creu conèixer i, de sobte... Admiro Bartabas, un home singular, únic. I jo puc arribar a convertir-me en una bona geneta. He de preparar la meua reconversió de l'òpera a l'equitació, per si un dia Bartabas em crida!”.

El cronista que escriu això, comparteix, després de la funció, un sopar frugal a la caravana de Bartabas. Verdures crues amb una mica de sal, cítrics, un vas de vi negre i res de greixos. I en el brindis, un elogi del menjar japonès. Aquest és el sopar habitual del genet-actor-director Bartabas. ➔

Clément Marty o bé Bartabas: el seu nom artístic, va néixer el 1957 a Courbevoie, suburbi residencial de l'oest de París, en el si d'una família benestant.

Jérôme Garcin, crític literari, redactor cap del *Nouvel Observateur* i sobre tot aficionat als cavalls, al igual que la seva esposa, Anne-Marie Philipe, filla de l'actor Gérard Philipe, va escriure, no és estrany, un llibre sobre Bartabas, de qui és devot admirador.

Garcin diu al llibre: “els grans artistes no tenen biografia. La seva vida és la seva obra. Com podrien suportar un estat civil, si viuen al llindegar del món i mai a la seva època?”

Han heretat dels ancians i creen per al futur. Qui és Bartabas? És veritat que el conec de fa anys. I, tanmateix, ell no és qui és. Tan poc home i tan cavall. Fins i tot en la seva manera de parlar, com mantenint les distàncies, de mirar amb les orelles i fugir al mínim senyal”.

En l'ofici de periodista, en canvi, s'ha de ser més precís:

Clément Marty, fill de metge i arquitecte, educat a la distingida escola alsaciana de París, el 1984, any en què crea la companyia Zingaro, passa a ser Bartabas le furieux [el furiós]. Primer, és Bartabas a seques, després, pot ser plàcid com un llac i també furiós, com el seu primer qualificatiu.

Joquei aficionat a les curses d'obstacles, el 1976 funda el Théâtre Emporté (*commedia dell'arte*) i presenta l'espectacle *L'Alchimiste* en l'off del Festival d'Avignon. Dos anys després, el 1978, al capdavant del circ del Baron d'Aligre, Bartabas torna a sorprendre el públic, novament a Avignon, amb un espectacle que circularà després per tot França i sortirà a l'estranger. I el 1984, estrena *Cabaret Équestre* ja amb la seva companyia del Théâtre Zingaro. L'any 1991, es presenta a Avignon amb *L'Opéra Équestre*, síntesi de danses i cançons berberisques i georgianes. *Chimère*,

estrenat el 1994, és un espectacle sobre l'Índia. Entre 1997 i 1999, una nova realització de Bartabas: sobre fons negre i blanc: *Eclipsi* uneix cançons coreanes i música de l'Himàlaia.

Entre 1992 i 2002 comencen les gires amb els espectacles: *Chimere*, *Mazepa* i *Triptyk*. Com si no fos prou, el 2003 assumeix un paper més complex: “batallar amb i contra els funcionaris” com a primer director de l'Académie Equestre de Versailles.

Estrena *Battuta*, una mena d'histèria amb ritme *gipsy*, i els anys que van de 2006 o 2009 fan créixer el prestigi i la creativitat de la companyia Zingaro. “Tenim la sort –escriu Garcin– de comptar amb un heroi de novel·la. Des que es va batejar Bartabas, es converteix en protagonista del relat que ell mateix ha inventat. Complex. Treballar amb cavalls és manipular una matèria viva i imprevisible. Per a intentar fer art amb cavalls cal tenir consciència de la fugacitat”.

